

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A DOUA

CAUZA OLEG BALAN v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 25259/20)

HOTĂRÂRE

Art. 8 • Obligații pozitive • Viața privată • Respingerea acțiunii în defăimare a reclamantului, formulată în calitate de ministru al afacerilor interne, împotriva liderului unui partid politic de opoziție, pentru afirmații făcute într-un document publicat pe pagina personală de Facebook a celui din urmă • Eșecul de a produce un echilibru just între drepturile concurente prevăzute de Articolele 8 și 10 • Pârâțul tratat în mod expres, fără explicații, ca jurnalist de investigație și „persoană publică”, ceea ce a condus la aplicarea prezumției de bună-credință aplicabilă jurnaliștilor de investigație • Neefectuarea unei analize amănunțite a probelor din dosar privind protecția dreptului la reputație al reclamantului

STRASBOURG

14 mai 2024

DEFINITIVĂ
14 august 2024

*Această hotărâre a devenit definitivă în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție.
Ea poate suferi modificări de formă.*

© Această traducere îi aparține Direcției agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Originalul se găsește în baza de date HUDOC. Orice preluare a textului se va face cu următoarea mențiune: „Traducerea acestei hotărâri a fost efectuată de către Direcția agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova”.

În cauza Oleg Balan v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Doua), întrunită într-o Cameră compusă din:

Arnfinn Bårdsen, *Președinte*,
Jovan Ilievski, *judcător ad hoc*,
Pauliine Koskelo,
Saadet Yüksel,
Lorraine Schembri Orland,
Frédéric Krenc,
Davor Derenčinović, *judcători*,

și Hasan Bakırcı, *Grefier al Secției*,

Având în vedere:

cererea (nr. 25259/20) *versus* Republica Moldova, depusă la Curte în conformitate cu Articolul 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către un cetățean moldovean, dl Oleg Balan („reclamantul”), la 9 iunie 2020;

decizia de a comunica Guvernului Republicii Moldova („Guvernul”) plângerea formulată în baza Articolului 8 și de a declara inadmisibil restul cererii;

observațiile părților;

decizia Președintelui Camerei de a-l numi pe dl Jovan Ilievski în calitate de judecător *ad hoc* (Articolul 26 § 4 din Convenție și Articolul 29 § 1 din Regulamentul Curții), dna Diana Sârcu, judecătorul ales în privința Republicii Moldova, abținându-se de la examinarea cauzei (Articolul 28 § 3 din Regulament),

După ce a deliberat în ședință închisă la 9 aprilie 2024,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Cererea se referă la defăimarea reclamantului și la pretinsa omisiune a instanțelor naționale de a produce un echilibru corect între drepturile concurente (Articolele 8 și 10 din Convenție), în special prin oferirea unei protecții insuficiente dreptului reclamantului la protecția reputației.

ÎN FAPT

2. Reclamantul s-a născut în anul 1969 și locuiește în Chișinău. El a ocupat funcția de ministru al afacerilor interne între 18 februarie 2015 și 20 ianuarie 2016. El a fost reprezentat de către dna A. Nani, avocat în Chișinău.

3. Guvernul a fost reprezentat de către Agentul său, dl D. Obadă.

4. Circumstanțele cauzei pot fi rezumate după cum urmează.

5. La 10 noiembrie 2015, dl Renato Usatîi, liderul unui partid politic de opoziție, a publicat pe pagina sa personală de Facebook următoarea declarație: „Am primit prin poștă un document interesant. Din nou, Timofte al nostru [care la acel moment era Președintele Republicii Moldova] știa totul și a tăcut despre asta”. El a anexat o copie a unei note informative de trei pagini („nota”), care ar fi fost scrisă după finalizarea unui „studiu operativ” la Ministerul Afacerilor Interne. Nota purta antetul Serviciului de Informații și Securitate („SIS”), era datată cu 22 mai 2015 și era adresată Președintelui Republicii Moldova la acel moment.

Nota, care purta mențiunile „Secret” și „Direcția Documentare – Control – Termen 29.V.15” și care ar fi fost redactată de către SIS, l-ar fi informat pe Președinte că reclamantul, care era pe atunci ministru al afacerilor interne, ar fi acordat prioritate promovării propriei sale imagini în detrimentul îmbunătățirii imaginii afectate a ministerului; ar fi concediat sau ar fi „convins să plece” mai mulți funcționari de diferite niveluri din minister și din poliția națională (a fost inclusă o listă cu nume complete) și i-ar fi înlocuit cu persoane loiale lui (din nou, a fost inclusă o listă cu nume); ar fi vândut funcții și ar fi protejat scheme ilegale de contrabandă; și ar fi demoralizat personalul ministerului și al poliției. În notă se menționa, de asemenea, că un ajutor financiar în valoare de două milioane de euro fusese retras de către „partenerii suedezi” ca urmare a conducerii inepte a ministerului.

6. Vestea publicării de către dl Usatîi a notei, inclusiv textul acesteia sau un rezumat al acesteia, a fost diseminată de către mai multe portaluri de știri și alte mijloace de informare în masă din Republica Moldova. Un astfel de portal de știri (deschide.md) a menționat că, cu câteva luni mai devreme, primise și el prin poștă un plic galben cu o copie a notei în interior. Cu toate acestea, după ce încercase de mai multe ori în mod separat să verifice autenticitatea notei, însă fără succes, el a decis să nu o publice.

7. În aceeași zi (10 noiembrie 2015), SIS a publicat un comunicat de presă în care a declarat că „nu a elaborat așa-numitul „studiu operativ” la Ministerul Afacerilor Interne și nu a trimis Președintelui țării o astfel de scrisoare”. La 11 noiembrie 2015, Președinția a publicat un comunicat de presă în care a negat că ar fi primit nota sau orice altă informație similară celei incluse în ea.

8. La 31 decembrie 2015 reclamantul i-a scris dlui Usatîi și partidului său, informându-i despre comunicatele de presă menționate în paragraful precedent și cerându-le să declare în mod oficial că informațiile conținute în notă erau false. De asemenea, el a solicitat scuze publice din partea ambilor și o compensație pentru prejudiciul moral care i-a fost cauzat în valoare de 500.000 de lei moldovenești (aproximativ 23.280 de euro la acea dată). El nu a primit niciun răspuns, astfel încât la 15 ianuarie 2016 el a depus o acțiune în instanță, prin care a solicitat despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de declarațiile defăimătoare făcute de către dl Usatîi și de partidul său, și

diseminate de către mai multe instituții media, toate fiind, de asemenea, atrase în calitate de pârâți în dosar.

9. La 10 februarie 2017, Judecătoria Chișinău (sectorul Buiucani) i-a dat câștig de cauză reclamantului. Ea a notat că reclamantul îi ceruse dlui Usatîi să denunțe public conținutul notei, dar nu primise niciun răspuns. În plus, nota publicată de către dl Usatîi se referea la fapte concrete care echivalau cu acuzații de fapte penale. Instanța a constatat că dl Usatîi nu prezentase nicio dovadă că faptele menționate în notă erau adevărate, și anume că reclamantul fusese condamnat pentru infracțiunile menționate în ea. Mai mult, SIS negase că ar fi emis o astfel de notă, iar Președinția negase că ar fi primit-o. Prin urmare, dl Usatîi publicase neadevăruri care erau defăimătoare la adresa reclamantului. Dl Usatîi a fost obligat să publice scuze și să plătească reclamantului 50.000 de lei (2.500 de euro). În același timp, instanța a constatat că partidul dlui Usatîi nu fusese implicat în vreun fel în răspândirea informațiilor, astfel respingând acțiunea în partea în care se referea la partid. De asemenea, instanța a dispus ca instituțiile mass-media pârâte să publice o retractare prin care să informeze publicul că informațiile din notă erau false.

10. Dl Usatîi a atacat această hotărâre cu apel, susținând, *inter alia*, că încercase să verifice autenticitatea notei, darcă ar fi fost inutil să ceară SIS sau Președinției să confirme existența acesteia, întrucât aceștia erau obligați să păstreze caracterul secret al documentului. La 13 iunie 2017, Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârea inițială din cauza unei probleme de procedură și a trimis cauza spre reexaminare. La 10 ianuarie 2018 Judecătoria Chișinău (sectorul Buiucani) a dat din nou câștig de cauză reclamantului.

11. La 27 iunie 2018, Curtea de Apel Chișinău a confirmat hotărârea instanței inferioare. Ea a constatat că dl Usatîi nu reușise să dovedească faptul că făcuse vreo încercare de a verifica autenticitatea notei, de exemplu prin contactarea autorităților relevante înainte de a publica documentul. În consecință, instanța a constatat că dl Usatîi nu acționase cu bună credință. Instanța a respins argumentul dlui Usatîi, potrivit căruia el ar fi fost privat de posibilitatea de a dovedi autenticitatea notei, deoarece registrele de intrare și ieșire a corespondenței de la SIS și de la Președinție nu fuseseră prezentate instanțelor; instanța a considerat că ceea ce conta erau eforturile depuse pentru a verifica autenticitatea notei înainte de publicarea acesteia.

12. La 23 ianuarie 2019, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia instanței inferioare și a trimis cauza spre rejudecare, în special deoarece registrele de intrare și ieșire a corespondenței de la SIS și de la Președinție nu fuseseră prezentate instanțelor. Curtea a considerat că acest lucru putea fi făcut, în caz de necesitate, cu aranjamentele speciale pentru a preveni divulgarea secretelor de stat care nu aveau legătură cu cazul.

13. La 23 aprilie 2019, Curtea de Apel Chișinău a dat câștig de cauză reclamantului, în mare parte din aceleași motive ca și anterior. Ea s-a referit

la un răspuns prezentat de către SIS, care informa instanța că numărul documentului și alte detalii din notă nu permiteau identificarea vreuneia dintre unitățile sale ca fiind autorul documentului și că, prin urmare, era imposibil se stabilească registrele cărei subdiviziuni trebuiau prezentate. Instanța a constatat, de asemenea, că registrele Președinției privind corespondența primită în perioada relevantă, care fuseseră prezentate instanței, nu conțineau nicio mențiune despre recepționarea notei.

14. Dl Usatîi a formulat recurs împotriva acestei decizii, iar printr-o decizie definitivă din 4 decembrie 2019, Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârile instanțelor inferioare și a adoptat o nouă hotărâre, respingând pretențiile reclamantului. Ea s-a referit la protecția libertății de exprimare garantate atât în dreptul intern, cât și în Convenție, și a constatat că publicarea pe internet putea fi considerată o activitate jurnalistică.

În plus, exista un interes public clar față de jurnalismul de investigație, în special atunci când urmarea scopul de a dezvălui actele de corupție și de a preveni infracțiunile, caz în care acționa ca un „gardian public”. În conformitate cu dreptul intern, orice îndoială cu privire la buna credință a unei persoane implicate în jurnalismul de investigație trebuia să fie interpretată în favoarea respectivei persoane și să conducă la o prezumție de bună-credință care putea fi răsturnată. Instanțele inferioare se concentraseră pe caracterul autentic al notei, dar nu ținuseră cont de abordarea Curții de la Strasbourg în cauzele privind libertatea de exprimare. În special, ele nu luaseră în considerare amploarea „efectului de intimidare” asupra mass-media și a jurnaliștilor.

15. Instanța a continuat să sublinieze faptul că reclamantul era ministru la momentul publicării și, în calitate de titular al unei funcții publice, trebuia să tolereze un nivel înalt de critică. În acest sens, ea a observat că informațiile din notă fuseseră în mod clar de interes public și se referiseră la îndeplinirea atribuțiilor profesionale ale reclamantului.

Dl Usatîi, liderul unui partid de opoziție, fusese primarul mun. Bălți din luna iunie 2015 și, prin urmare, era titular al unei funcții publice. Acest statut îi impunea titularului său o obligație de discreție în ceea ce privește informațiile pe care le-ar putea primi în această calitate: un astfel de titular de funcție publică era mai întâi obligat să raporteze superiorilor săi orice informație de care ar putea lua cunoștință, iar în cazul în care pretinsa ilegalitate nu putea fi remediată, el putea împărtăși aceste informații cu publicul.

Deși instanța a acceptat că, în condiții normale, dl Usatîi ar fi trebuit să verifice autenticitatea notei înainte de a o publica, în prezenta cauză era imposibil să facă acest lucru, din cauza presupusului său autor (SIS) și a clasificării sale ca fiind „secretă”. Prin urmare, trebuia să se prezume că dl Usatîi acționase cu bună credință. În plus, orice încercare de a contacta SIS și/sau Președinția ar fi fost lipsită de practică, având în vedere caracterul urgent al știrii. Având în vedere că SIS nu prezentase înregistrările

corespondenței sale de ieșire, iar Președinția făcuse acest lucru abia după aproximativ patru ani de la evenimente, existau suficiente îndoieli cu privire la autenticitatea notei, iar orice astfel de îndoială trebuia interpretată în favoarea dlui Usatîi și să conducă la o prezumție de bună-credință. Având în vedere prezumția bunei sale credințe și eșecul reclamantului de a demonstra contrariul, dl Usatîi publicase informații veridice până la descoperirea unor dovezi contrare.

16. De asemenea, instanța a notat că dl Usatîi diseminase informații care proveneau de la o terță parte (SIS) și că restricționarea dreptului de a relata despre ceea ce spun alții afectase grav libertatea jurnalistică.

În final, instanța a constatat că dl Usatîi, în dubla calitate de „jurnalist”, în sensul informării publicului prin intermediul rețelelor de socializare, și de „persoană publică”, în sensul obținerii și dezvăluirii de informații de interes public, avea dreptul la protecția libertății de exprimare atât în conformitate cu dreptul intern, cât și cu Convenția.

DREPTUL INTERN RELEVANT

17. În conformitate cu art. 2 din Legea nr. 64 cu privire la libertatea de exprimare, în vigoare de la 23 aprilie 2010, o „persoană publică” este orice persoană care exercită funcții publice sau o altă persoană care, datorită statutului, poziției sociale sau altor circumstanțe, trezește interesul public.

În conformitate cu art. 7 din aceeași lege, orice persoană are dreptul de a-și apăra onoarea și reputația.

În conformitate cu art. 9 din aceeași lege, persoanele care exercită funcții publice pot fi supuse criticii, iar acțiunile lor pot fi verificate de către mass-media în ceea ce privește modul în care și-au exercitat sau își exercită atribuțiile, în măsura în care acest lucru este necesar pentru a asigura transparența și exercitarea responsabilă a funcțiilor lor.

În conformitate cu art. 25 din aceeași lege, orice dubiu rezonabil cu privire la buna-credință a persoanei care a efectuat o investigație jurnalistică se interpretează în favoarea bunei-credințe.

ÎN DREPT

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE

18. Reclamantul s-a plâns că respingerea de către instanțele interne a pretențiilor sale împotriva dlui Usatîi a reprezentat o încălcare a Articolului 8 din Convenție, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate

democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și libertăților altora.”

A. Admisibilitate

19. Părțile nu contestă faptul că protecția împotriva declarațiilor pretins defăimătoare cu privire la o persoană identificată intră în domeniul de aplicare al Articolului 8 din Convenție (a se vedea *Denisov v. Ucraina* [MC], nr. 76639/11, §§ 97-99, 25 septembrie 2018).

20. Curtea reiterează că, pentru ca Articolul 8 din Convenție să fie incident, un atac la reputația unei persoane trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate, iar modul în care se produce trebuie să aducă atingere exercitării personale a dreptului la respectarea vieții private (a se vedea *Axel Springer AG v. Germania* [MC], nr. 39954/08, §§ 89-95, 7 februarie 2012, și *Mesić v. Croația*, nr. 19362/18, § 82, 5 mai 2022). În cazul de față, ea consideră că efectul declarațiilor incluse în nota publicată de către dl Usatîi despre presupusa conduită necorespunzătoare a reclamantului a depășit acest „prag de gravitate” cerut de jurisprudența Curții și că, astfel, viața privată a reclamantului a fost afectată într-o măsură care atrage aplicarea Articolului 8 (a se vedea *Monica Macovei v. România*, nr. 53028/14, § 85, 28 iulie 2020, și *Mesić v. Croația* (nr. 2), nr. 45066/17, § 71, 30 mai 2023). Prin urmare, această dispoziție este aplicabilă în circumstanțele care apar în prezenta cauză.

21. Curtea observă că cererea nu este nici în mod vădit nefondată, nici inadmisibilă pentru oricare dintre celelalte motive enumerate la Articolul 35 din Convenție. Prin urmare, ea trebuie declarată admisibilă.

B. Fond

22. Reclamantul a susținut că i-a fost încălcat dreptul său la protecția onoarei, a demnității și a reputației sale profesionale, astfel cum este protejat de Articolul 8 din Convenție. Curtea Supremă de Justiție nu a reușit să producă un echilibru corect între cele două drepturi concurente protejate de Articolele 8 și 10 din Convenție. Libertatea de exprimare nu este nelimitată, iar instanțele nu au acordat suficientă atenție îndatoririlor și responsabilităților inerente exercitării acesteia. Dl Usatîi nu a acționat cu bună-credință la publicarea notei, deoarece nu a luat nicio măsură pentru a verifica autenticitatea acesteia.

23. Guvernul s-a bazat pe jurisprudența Curții cu privire la justul echilibru pe care instanțele interne trebuie să-l stabilească între drepturile concurente prevăzute la Articolele 8 și 10 din Convenție, ținând cont de marja lor de apreciere. El a susținut că Curtea Supremă de Justiție a luat în considerare în mod corespunzător principiile dezvoltate în această jurisprudență și a efectuat un exercițiu de echilibrare adecvat.

24. El a argumentat, în special, că scopul dlui Usatîi urmărit prin publicarea notei nu a fost acela de a-l defăima pe reclamant, ci de a provoca o discuție publică asupra unei probleme importante. În acest sens, el acționase, după cum a constatat Curtea Supremă de Justiție, în calitate de jurnalist. Reclamantul era o persoană publică, la fel ca și dl Usatîi, care, în plus, în calitate de primar și, prin urmare, de funcționar public, ar fi putut avea acces la anumite informații pe care guvernarea ar fi preferat să le țină secrete. Dl Usatîi doar a publicat pretinsa notă a serviciului de informații și nu a comentat sau acuzat reclamantul, nici nu a folosit un limbaj jignitor. La momentul publicării, el nu ar fi putut ști în mod rezonabil dacă nota era autentică, dar a considerat-o suficient de veridică. El a avut posibilități foarte limitate de a verifica cu diligența necesară conținutul notei, deoarece aceasta era secretă. În cazul în care instanțele naționale l-ar fi obligat să dovedească veridicitatea notei, el s-ar fi confruntat cu o sarcină nerezonabilă sau chiar imposibilă. În plus, reclamantul nu a demonstrat că dl Usatîi acționase cu rea-credință.

25. În cele din urmă, Guvernul a menționat că reclamantul beneficiase întotdeauna de dreptul de a fi prezumat nevinovat de orice infracțiune penală. Niciun prejudiciu real și substanțial nu i-a fost cauzat ca urmare a publicării notei de către dl Usatîi. Într-adevăr, reclamantul a continuat să fie ministru al afacerilor interne până la 20 ianuarie 2016, atunci când un alt guvern a fost investit. În plus, el a rămas în continuare la conducerea Academiei de Administrație Publică. În cei patru ani care au trecut între momentul producerii evenimentelor și momentul în care Guvernul și-a prezentat observațiile, ultimul nu a putut observa niciun semn că reputația profesională a reclamantului ar fi fost grav afectată de publicarea notei.

26. Curtea observă că, în cauze precum cea de față, nu este vorba de un act al statului, ci de protecția pretins insuficientă acordată de către instanțele naționale vieții private a reclamantului. Ea reiterează faptul că obligația pozitivă inerentă Articolului 8 din Convenție poate obliga statul să adopte măsuri destinate să asigure respectarea vieții private chiar și în sfera relațiilor dintre indivizi. Cu toate acestea, principiile aplicabile sunt similare și trebuie să se țină seama de echilibrul just care trebuie produs între interesele concurente relevante (a se vedea *Von Hannover v. Germania* (nr. 2) [MC], nr. 40660/08 și 60641/08, §§ 98 și 99, 7 februarie 2012, cu referințele ulterioare).

27. Curtea reiterează, de asemenea, că, în cazurile în care interesele „protecției reputației sau a drepturilor altora” pun în joc Articolul 8, ar putea fi necesar să se verifice dacă autoritățile interne au produs un echilibru just la protejarea a două valori garantate de Convenție, și anume, pe de o parte, libertatea de exprimare protejată de Articolul 10 și, pe de altă parte, dreptul la respectarea vieții private, garantat de Articolul 8. Principiile generale aplicabile la producerea unui echilibru între aceste drepturi au fost stabilite pentru prima dată în *Von Hannover v. Germania* (nr. 2) (citată mai sus, §§

104-07) și *Axel Springer AG* (citată mai sus, §§ 85-88), apoi reafirmate mai detaliat în *Couderc și Hachette Filipacchi Associés v. Franța* ([MC], nr. 40454/07, §§ 90-93, CEDO 2015 (extrase)) și rezumate în *Perinçek v. Elveția* ([MC], nr. 27510/08, § 198, CEDO 2015 (extrase)), după cum urmează:

„(i) În astfel de cazuri, rezultatul nu ar trebui să varieze în funcție de faptul că cererea a fost introdusă în baza Articolului 8 de către persoana care a fost subiectul declarației, ori în baza Articolului 10 de către persoana care a făcut-o, deoarece, în principiu, drepturile prevăzute de aceste Articole merită un respect egal.

(ii) Alegerea mijloacelor pentru a asigura respectarea Articolului 8 în sfera relațiilor dintre indivizi este, în principiu, o chestiune care se încadrează în marja de apreciere a Înaltei Părți Contractante, indiferent dacă obligațiile care îi revin sunt pozitive sau negative. Există diferite modalități de a asigura respectarea vieții private, iar natura obligației va depinde de aspectul particular al vieții private la care se face referire.

(iii) De asemenea, în baza Articolului 10 din Convenție, Înaltele Părți Contractante dispun de o marjă de apreciere pentru a evalua dacă și în ce măsură este necesară o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare.

(iv) Cu toate acestea, marja de apreciere merge mână în mână cu supravegherea europeană, cuprinzând atât legislația, cât și deciziile de aplicare a acesteia, chiar și cele pronunțate de către instanțe independente. La exercitarea funcției sale de supraveghere, Curtea nu trebuie să se substituie instanțelor naționale, ci să verifice, în lumina cauzei în ansamblu, dacă deciziile lor au fost compatibile cu dispozițiile invocate ale Convenției.

(v) În cazul în care exercițiul de echilibrare a fost efectuat de către autoritățile naționale în conformitate cu criteriile stabilite în jurisprudența Curții, Curtea ar avea nevoie de motive puternice pentru a înlocui punctul de vedere al autorităților naționale cu propriul său punct de vedere.”

Curtea a constatat anterior că un exercițiu de echilibrare similar a fost necesar în cauzele în care una sau ambele părți erau politicieni (a se vedea, de exemplu, *Mesić*, citată mai sus, § 86, și *Ponta v. România*, nr. 44652/18, § 47, 14 iunie 2022).

28. Revenind la circumstanțele prezentei cauze, Curtea observă că nu a existat niciun dezacord între părți cu privire la faptul că respingerea pretențiilor împotriva dlui Usatîi a angajat obligația pozitivă a autorităților, în baza Articolului 8 din Convenție, de a proteja reputația reclamantului. Prin urmare, Curtea se va concentra pe faptul dacă autoritățile și-au respectat obligațiile pozitive.

29. În acest sens, Curtea a identificat anterior o serie de criterii care trebuie utilizate pentru a pune în balanță cele două drepturi concurente prevăzute la Articolele 8 și 10 din Convenție, printre care se numără următoarele: subiectul publicației și contribuția acesteia la o dezbatere de interes public; cât de cunoscută este persoana în cauză; comportamentul anterior al persoanei în cauză; conținutul, forma și consecințele publicației; și, dacă este cazul, modul în care au fost obținute informațiile relevante (a se

vedea *Couderc și Hachette Filipacchi Associés*, citată mai sus, § 93). Ea va aplica aceste criterii în prezenta cauză, în măsura în care sunt relevante.

1. *Subiectul raportului*

30. Curtea constată, la fel ca și Curtea Supremă de Justiție, că subiectul presupusului comportament necorespunzător al unui ministru ridică în mod legitim un grad ridicat de interes public (a se vedea, de exemplu, *Ponta*, citată mai sus, §§ 56 și 57). Promovarea unei dezbateri politice libere cu privire la astfel de chestiuni este o caracteristică foarte importantă a unei societăți democratice, iar Curtea acordă cea mai mare importanță libertății de exprimare în contextul unei astfel de dezbateri (a se vedea *Sanchez v. Franța* [MC], nr. 45581/15, § 146, 15 mai 2023). Astfel, Curtea Supremă de Justiție a avut motive întemeiate pentru a acorda un nivel ridicat de protecție publicării de materiale care ar expune o astfel de activitate.

2. *Cât este de bine-cunoscută persoana în cauză și comportamentul său anterior*

31. Curtea Supremă de Justiție a ținut cont de faptul că reclamantul era ministru la momentul publicării notei și că, în calitate de persoană publică, trebuia să se supună unui grad ridicat de critică a acțiunilor sale. Curtea este de acord cu această constatare (a se vedea *Lingens v. Austria*, 8 iulie 1986, § 42, Seria A nr. 103; *Turhan v. Turcia*, nr. 48176/99, § 25, 19 mai 2005; și *Flux v. Moldova* (nr. 1), nr. 28702/03, § 32, 20 noiembrie 2007).

3. *Statutul autorului publicației*

32. Curtea reiterează faptul că libertatea de exprimare este deosebit de importantă pentru un reprezentant ales al poporului, pentru partidele politice și pentru membrii activi ai acestora și, în consecință, orice ingerință în libertatea de exprimare a unui membru al opoziției, care își reprezintă electoratul, atrage atenția asupra preocupărilor și apără interesele acestuia, necesită o examinare foarte atentă din partea Curții (a se vedea *Selahattin Demirtaş v. Turcia* (nr. 2) [MC], nr. 14305/17, § 242, 22 decembrie 2020, și *Karácsony și alții v. Ungaria* [MC], nr. 42461/13 și 44357/13, § 137, 17 mai 2016).

33. În prezenta cauză, Curtea este de acord cu constatarea Curții Supreme de Justiție (a se vedea paragraful 16 de mai sus) că restricționarea libertății de exprimare a dlui Usatîi, un politician și lider al unui partid de opoziție, a atras cel mai înalt nivel de control (a se vedea *Sanchez*, citată mai sus, § 147).

34. De asemenea, ea notează că Curtea Supremă de Justiție l-a tratat în mod expres pe dl Usatîi ca pe un jurnalist de investigație care a acoperit o problemă de interes public evident (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Cu toate acestea, instanța respectivă nu a explicat cum anume discursul emanat

de către un lider al unui partid de opoziție, publicat pe o platformă de socializare, ar putea fi calificat în sine drept jurnalism de investigație care să atragă protecția specială oferită de Convenție jurnaliștilor la exercitarea activității lor.

35. În plus, Curtea Supremă de Justiție a sugerat că, în calitate de primar al unui oraș mare din Moldova, dl Usatîi ar fi putut avea acces la anumite informații care nu erau disponibile publicului larg, ceea ce i-ar fi oferit motive suplimentare pentru a publica nota. Cu toate acestea, din documentele din dosar reiese că el nu a pretins în niciun moment că deținea alte informații decât conținutul documentului respectiv. De asemenea, el nu a declarat că obținuse documentul datorită funcției sale de primar.

4. Conținutul, forma și modul de obținere a informațiilor și consecințele publicării

36. Curtea observă că nota conținea acuzații grave de comportament necorespunzător din partea reclamantului. În această privință, Curtea reiterează faptul că trebuie făcută o distincție între afirmațiile de fapt și judecățile de valoare. Existența faptelor poate fi demonstrată, în timp ce adevărul judecăților de valoare nu este susceptibil de a fi dovedit (a se vedea *Jerusalem v. Austria*, nr. 26958/95, §§ 42-43, CEDO 2001-II, și *Radio Broadcasting Company B92 AD v. Serbia*, nr. 67369/16, § 83, 5 septembrie 2023).

37. În cazul de față, din dosar nu reiese că dl Usatîi a depus vreun efort pentru a corobora în vreun fel conținutul și autenticitatea notei. De asemenea, el nu și-a informat cititorii despre vreo tentativă eșuată de a face acest lucru. În general, dl Usatîi nu a susținut că ar fi intrat în posesia altor informații despre presupusele abateri de la Ministerul Afacerilor Interne.

38. Curtea reiterează că orice contribuție la dezbateră publică a unor chestiuni de interes legitim ar trebui să fie posibilă în baza conținutului rapoartelor oficiale, fără a fi nevoie să fie efectuate cercetări independente (a se vedea *Bladet Tromsø și Stensaas v. Norvegia* [MC], nr. 21980/93, § 68, CEDO 1999III). Cu toate acestea, în cazul de față, circumstanțele în care dl Usatîi a obținut nota (ea a fost lăsată în mod anonim în cutia poștală) ar putea ridica unele îndoieli cu privire la autenticitatea acesteia. Prin urmare, însuși faptul că nota provenea de fapt de la autorități a fost pus la îndoială în momentul în care dl Usatîi a publicat-o.

39. Curtea este conștientă de faptul că internetul a devenit unul dintre principalele mijloace prin care indivizii își exercită dreptul la libertatea de exprimare. El oferă instrumente esențiale pentru participarea la activități și dezbateri privind chestiuni politice și de interes general (a se vedea *Sanchez*, citată mai sus, § 158). Cu toate acestea, beneficiile acestui instrument de informare, o rețea electronică care deservește miliarde de utilizatori din întreaga lume, sunt însoțite de un anumit număr de riscuri. Discursul defăimător și alte tipuri de discursuri vădit ilegale, inclusiv discursul

instigator la ură și discursul care incită la violență, pot fi difuzate ca niciodată, la nivel mondial, în câteva secunde, și uneori rămân disponibile online pentru perioade lungi de timp (*ibidem*, § 162, referitor la comentariile ilegale publicate pe Facebook). În această privință, Curtea observă că, în prezenta cauză, publicația dlui Usatîi a fost citată imediat de mai multe mijloace de informare în masă (a se vedea paragraful 6 de mai sus).

40. Mai mult, ea observă că dl Usatîi nu a publicat pur și simplu nota, ci și-a intitulat postarea sa pe Facebook „Am primit un document interesant în poștă. Din nou Timofte al nostru știa totul și a tăcut despre asta”. Prin urmare, în loc să-i avertizeze pe cititorii paginii sale de Facebook cu privire la sursa necunoscută și la dubiile privind autenticitatea documentului, el l-a prezentat ca fiind indiscutabil autentic (a se contrasta cu *Mesić* (nr. 2), citată mai sus, § 79). În astfel de circumstanțe, avertizarea potențialilor cititori îi poate ajuta să decidă dacă să aibă încredere în informațiile obținute dintr-o sursă anonimă cu privire la un subiect de interes public. Politicienii care utilizează rețelele de socializare nu sunt scutiți de „îndatoririle și responsabilitățile” lor în baza Articolului 10 § 2 din Convenție (a se vedea *Sanchez*, citată mai sus, § 185, cu privire la răspunderea comună a titularului unui cont de Facebook, și § 187, cu privire la obligațiile speciale care le revin politicienilor). În acest sens, Curtea observă că un portal de știri a primit, de asemenea, aceeași notă, dar, nereușind să stabilească autenticitatea acesteia, a decis să n-o publice (a se vedea paragraful 6 de mai sus).

41. Curtea notează, de asemenea, că dl Usatîi nu a avertizat cititorii de pe pagina sa de Facebook sau în altă parte cu privire la posibilitatea ca nota să fie falsă, chiar și după ce atât SIS, cât și Președinția negaseră autenticitatea acesteia, sau după ce fusese informat despre aceste înfirmări de către reclamant.

42. În sfârșit, referitor la consecințele publicării, Guvernul a susținut că reclamantul nu suferise nicio consecință în urma publicării notei (a se vedea paragraful 25 de mai sus). Este dificil pentru Curte să stabilească dacă publicarea a avut un efect asupra carierei sale politice. Cu toate acestea, Curtea nu are niciun motiv să se îndoiască de faptul că acuzații atât de grave precum cele publicate de către dl Usatîi au afectat reputația reclamantului. În acest sens, Curtea nu poate să nu observe că reclamantul nu a fost niciodată acuzat sau condamnat pentru vreo faptă penală.

5. Concluzie

43. Deși Curtea Supremă de Justiție s-a bazat pe principiile aplicabile ale Convenției și pe jurisprudența Curții, Curtea nu este convinsă că ea a realizat un echilibru corect între drepturile concurente implicate în baza Convenției. În special, ea l-a tratat pe dl Usatîi ca pe un jurnalist de investigație și ca pe o „persoană publică”, și a decis să aplice prezumția de bună-credință aplicabilă jurnaliștilor de investigație în cazul său. Cu toate

acestea, ea nu a efectuat propria analiză atentă a elementelor din dosar referitoare la protecția dreptului reclamantului la reputație, cum ar fi dacă nota neverificată coincidea, cel puțin parțial, cu informații cunoscute sau verificate; dacă dl Usatîi a încercat să verifice autenticitatea notei sau a conținutului său; modul în care el prezentase raportul cititorilor săi (în special, faptul că nu i-a avertizat în legătură cu sursa și conținutul neverificat al notei); și dacă el publicase informații ulterioare cu privire la notă.

44. Având în vedere cele de mai sus, a existat o încălcare a Articolului 8 din Convenție.

II. ALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE CONVENȚIEI

45. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, de o încălcare a Articolului 13 coroborat cu Articolul 6 din Convenție, deoarece nu a putut răspunde la argumentele invocate de către Curtea Supremă de Justiție.

46. Curtea a examinat cererea și consideră că, în lumina tuturor elementelor aflate în posesia sa și în măsura în care chestiunea reclamată este de competența sa, această plângere nu îndeplinește criteriile de admisibilitate prevăzute la Articolele 34 și 35 din Convenție.

Rezultă că această parte a cererii trebuie să fie respinsă în conformitate cu Articolul 35 § 4 din Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

47. Articolul 41 din Convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoloalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

Prejudiciu moral

48. Reclamantul a solicitat 15.000 de euro (EUR) pentru prejudiciul moral. El a susținut că nota publicată de către dl Usatîi l-a defăimat în calitate de jurist, ministru într-un guvern și profesor universitar.

49. Guvernul a susținut că reclamantul nu suferise niciun prejudiciu și că el a continuat să ocupe funcția de ministru timp de două luni după publicarea notei. În orice caz, suma solicitată era excesivă, în special în lumina hotărârii inițiale a instanței naționale (a se vedea paragraful 9 de mai sus), împotriva căreia reclamantul nu depusese apel.

50. Pronunțându-se în echitate, Curtea îi acordă reclamantului 1.500 de euro pentru prejudiciul moral, plus orice taxă care poate fi percepută la această sumă.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA,

1. *Constată* că plângerea formulată în baza Articolului 8 este admisibilă, iar restul cererii este inadmisibil;
2. *Constată* că a existat o încălcare a Articolului 8 din Convenție;
3. *Hotărăște*
 - (a) că Statul reclamat trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție, 1.500 EUR (una mie cinci sute de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru prejudiciul moral, sumă care va fi convertită în moneda Statului reclamat la rata de schimb aplicabilă la data transferului;
 - (b) că, la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la executarea hotărârii, urmează a fi achitată o dobândă adițională sumei de mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de către Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *Respinge*, în rest, cererea de satisfacție echitabilă formulată de către reclamant.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 14 mai 2024, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Hasan Bakırcı
Grefier

Arnfinn Bårdsen
Președinte